

„A zenei tevékenység mindenben segíti a gyerekek fejlődését”

Ember Csaba egész napos iskoláról, óraszám-emelésről, közművelődési feladatokról

Jelen és jövő címmel, február végén szimpóziumot rendezett a Magyar Zeneiskolák és Művészeti Iskolák Szövetsége. A tanácskozás kapcsán a szervezet elnöke, Ember Csaba beszélt a zenepedagógusokat érintő változásokról, az oktatási és köznevelési törvény által felvetett kérdésekről, valamint a művészeti iskolák szerepéről, helyéről.

I Gondolom, a szimpózium legfontosabb kérdései a már megszületett törvényekkel kapcsolatban hangzottak el.

– Így igaz, s főleg a köznevelési törvényhez kapcsolódtak, ami kerettörvényként számos kérdést nyitva hagy, emellett azonban sok olyan konkrétumot tartalmaz, ami számunkra is fontos. Hiszen ettől függ, hogy hogyan tervezzük az iskoláink jövőjét, egyáltalán mit jelenthet az állami lét, mi történik azokkal az intézményekkel, amelyek eddig nem önkormányzati fenntartásban működtek. Kérdés, hogy az iskolák szervezeti, szerkezeti alakítása mennyire befolyásolja a művészeti iskolák szerepét, helyét a magyar közoktatásban. A Nemzeti Alaptanterv konkrét tartalmakat kap, és kilencven százalékig központilag meghatározzák, mit tanítsanak az általános iskolákban. Kérdés, hogy ezekhez a konkrét tananyag-tartalmakhoz hogyan kapcsolódik az alapfokú művészetoktatásban szeptemberben bevezetett, új tartalmi szabályozás. Korábban lehetőség volt arra, hogy az ének-zene tagozaton foglalkozzanak a szolfézs tantárgy anyagával, a zeneiskolában pedig hangszer tanuljanak, aztán ez teljesen elveszett, az ilyen iskolák száma is sajnálatosan csökkent... Most keresni kell a kapcsolódásokat. Nagy kérdés emellett az is, hogyha a gyerekeket egész nap lefoglalja az iskola, akkor hogyan jut idejük művészeti órákra, a zenére és a társ-művészetekre. Különösen fontos volt Dr. Princzinger Péternek, az Oktatási Hivatal elnökének az előadása, aki a nemzeti köz-

nevelés átszervezéséről beszélt, és számunkra is meglepő adatokkal szolgált. Kiderült például, a gyermekek közel felét ma nem önkormányzati fenntartású intézményekben oktatják Magyarországon.

I Tavaly óta hallani az egész napos iskola bevezetéséről. Ez mennyire hagy teret a zeneiskolának, művészeti nevelésnek?

– Kétféle egésznapos iskola lehet. Az egyikben a tanítási nap egészére elosztják a kötelező órákat, így délelőtt és délután is van tanítás – viszont napközben lehetnek olyan szabad időzónák, amikor a gyermekek nem a kötelező csoportos oktatásban vesznek részt. Ilyen iskolából biztosan nem lesz egy ideig sok. Az a fajta egésznapos iskola viszont jellemző lesz, ahol délelőtt vannak a tanítási órák, s délután négy óráig vannak a gyermekek az iskolában. A tanácskozáson világosan elhangzott, a köznevelési törvény szövegéből kiderül, délután 2 és 4 között az általános iskola köteles valamilyen módon foglalkoztatni a gyereket. Ez az az időszak, amikor a különböző művészeti tevékenységeket maga is megszervezi. Lesz színjátszószakkör, énekkar, rajzszakkör. Kérdés, hogyan tudjuk ehhez alakítani az óráinkat, s hogy a szülő melyiket választja, ha a szakkör ingyenes, a művészetoktatás pedig pénzbe kerül. Világosan el kell mondani, milyen különbségek vannak a szakköri tevékenységek és a művészeti iskolai oktatás-nevelés között. Hiszen ez utóbbi esetében több évre szóló programról beszélünk, miközben a szakkör hasznos,

kreatív tevékenység, ami egyetlen tanévre szól, s résztvevői évről-évre változnak. Egyrészt állami garancia van arra, hogy az állam fenntartja az iskolatípusunkat, másrészt kérdés, hogy milyen feltételekkel tudják ezt választani a szülők.

I Viszont a gyereklétszámtól függ, hogy bányapedagógust tud alkalmazni, nem is beszélve a közelgő óraszám-növelésről.

– Az óraszám-növelés kormányrendelete még készül, s tán nem is nevezhetjük pontosan így. Ezt csak ősszel fogjuk látni, s egy év múlva, 2013 őszétől lép ez hatályba, a pedagógus-életpálya modellel együtt. Ekkor derül ki, hogy mit jelent az, ha harminckét órát a munkahelyen kell tölteni. A köznevelési törvény nem határoz meg kötelező óraszámokat, majd az intézmény vezetőjének a feladata lesz, hogy a feladatellátás érdekében az órákat beossza. Ez az alapfokú művészetoktatás terén különösen sokféle kérdést vet fel. Hiszen a tehetséges gyerekekkel többet kell foglalkozni, de akkor az őket oktató pedagógusnak több órája lesz, mint annak, akinek nem olyan ügyes növendékek jutottak? Arról nem is beszélve, hogy a zenekari muzsikások egy része zeneiskolában is tanít, így ezek a változások őket is érintik. Az ő szempontjukból kifejezetten komoly kérdés, hogyha 32 órát a munkahelyen kell tölteni, akkor tudnak-e mellette félállásban zenekarban dolgozni. Erre egyelőre nincs válasz... Miközben nagyon hasznos, ha egy zenekari zenész tanít is, hiszen mások a tapasztalatai, s az oktatásban szükség van a sokszínűsége. De nemcsak az az izgalmas, hogy hogyan köti le az iskola a gyerekeket, hanem az is, hogy az oktatás racionálisabb megszervezése okán – remélhetően a színvonalasabb nevelés érdekében – nagyobb iskolák fognak alakulni, mint amilyenek eddig működtek. Tankerületek jönnek létre. Ez viszont a szakszerű zeneoktatáshoz kevés lesz, nem lesz például annyi oboás növendék, ami elegendő óraszámot biztosít a szaktanárnak ekkora területen. Miközben a mi feladatunk lenne a zenekari művész-utánpótlás kinevelése... Át kellene gondolni, hogy milyen körben, milyen feladatot kell ellátni. Azt tar-

tanám jónak, hogyha egy világos állami zeneiskolai hálózat születne, a jelenlegi hálózatra épülve. Iskolaszövetségünk elnöksége most dolgozik azon, hogy konkrét javaslatot tegyünk a NEFMI számára, mi az optimális méret a zeneoktatásban.

■ *Készül a közművelődési törvény is...*

– Ennek is zajlik az egyeztetése. Ami azért érdekes, mert azt mondja ki, hogy a településeknek legyenek közösségi tereik, amelyekben felléphetnek a felnőt, amatőr együttesek. A művészeti iskoláknak ezek szerint megint kétféle kell figyelniük, mert a kettő határán működnek, egyértelműen oktatási intézmények, de nagyon széles kapcsolatrendszerrel rendelkeznek. Be kell valami módon kapcsolódni a köznevelési feladatokba, hiszen már a nagyobb zeneiskoláknak van hangversenytermük, ahol nemcsak zenei események zajlanak, hanem különféle közművelődési események is. Közösségi találkozó helyek. Mi állami feladatot látunk el. Ki kell derülnie, mennyire jelentős valóban, s ne maradjon el, ne csonkuljon ez a feladat-ellátás. Tavaly körülbelül 110 ezer gyermek tanult zenét. Most először – hosszú-hosszú évek után – csökkent a létszám, mert az általános iskolában is jóval kevesebb a gyerek. Egyértelmű, hogy emiatt is nagyobb iskolákat akarnak létrehozni, de egy kétezer fős iskolába nem lehet belepréselni még a zeneiskolát is. A tavasz folyamán szeretnénk azt látni, hogy mit tudunk tenni azért, hogy megmaradjon a jelenlegi iskolahálózatunk.

■ *A törvényben azonban külön szerepelnek.*

– Igen, bár először az kapott benne helyet, hogy kiegészítő tevékenységet folytatunk... Most már azt mondja a törvény, hogy művészeti neveléssel foglalkozunk. Ez a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetével közös véleményünk alapján került a törvénybe, s biztató a jövőre nézve.

■ *A szimpóziumon szó volt emellett a tehetségápolásról, tehetségpontokról, s ebben is lényeges szerepet játszanak a zeneiskolák.*

– Bajor Péter, a Nemzeti Tehetségpont igazgatója tartott nagyon fontos előadást. Beszélt a tehetséghidakról is, e téren külföldi és hazai pályázatok fognak születni. Tekintve, hogy valamikor a zeneiskolák a tehetséggondozás európai szintű bázisát jelentették, ezt a hálózati jelleget kellene megerősítenünk és kapcsolódni a többi te-

hetségpontoz. Hiszen a mi intézményeink mindent kínálnak, amire a tehetséggondozástól kezdve a pályára kerülésig szükség lehet. Egyébként a Nemzeti Alaptanterv is előtérbe helyezi a művészeti nevelést és kimondja, hogy naponta tartsanak az iskolák valamilyen művészeti órát, szintén a délutáni időszámban. Az lenne a cél, hogy ezekhez tudjunk kapcsolódni, s hogy minél több gyerek tanuljon meg kottát olvasni. A Nemzeti Alaptanterv azt mondja, alapszinten olvassanak kottát. Kodály ezt a százéves tervekben határozta meg, de még mindig nagyon messze vagyunk ettől, s nem hogy közelednénk, hanem inkább távolodunk a céltól... Fontos lenne az, hogy az aktív zenei tevékenységet előtérbe helyezni, erre jó például a kórusmozgalom, s Európa-szerte egyre több helyen azt is kimondják, hangszer kellene adni minden ember kezébe. Hiszen a zenei tevékenységnek nagyon sok jó hatása van, ezt minden kutatás bizonyítja. A zeneiskoláknak is az lehetne a céljuk, hogy sokkal többen aktívan zenéljenek a saját kedvtelésükre. Aki maga is zenél, az hangversenyre is szívesebben jár. Tudom, hogy nehéz gazdasági helyzetben vagyunk, de ehhez európai pályázatokon ígérnek támogatást, így minden iskolának jelentkeznie, pályáznia kell rá.

Szó volt arról is, hogy júniusban lesz a Nagy Hangszerválasztó, ahol szeretnénk megmutatni a hangszereket azoknak a gyerekeknek, akik semmilyen művészeti oktatásban nem vesznek részt. Mindenki ismerje meg, hogy mi az, hogy zene. Ezzel a nagyszabású rendezvénnyel nagyon sok gyerekhez, családhoz szeretnénk eljutni.

■ *A művészeti oktatás fontosságával mint-ba a döntéshozók nem lennének tisztában...*

– Pedig erről nagyon sok felmérés született. A programokba bekerül – most éppen a nemzeti köznevelési törvénybe, ám a megvalósításnál elfogy a lelkesedés. A zenei tevékenység mindenben segíti a gyerekek fejlődését. A tehetség nagyon sokféle lehet, erről a Csermely Péter vezette magyar génius program vizsgálatai is szólnak. De vizsgálatok igazolják azt is, hogy nagyon sokféle – a legtöbb – tevékenységben jelentkezik a zenetanulás és aktív zenei tevékenység jótékony hatása. Kodály már 100 évvel ezelőtt kezdett ezzel foglalkozni, s az akkori kutatások alapján tisztában volt ezzel. S a zenetanulás tényleg hasznos az erkölcsi nevelésben, a nemzeti azonosságtudatban is. Aki társal zenél, megtanul alkalmazkodni, segíteni. A stresszkezelésben is fontos lehet

a muzsikálás, de még a családi nevelés, kultúrákövetítés terén is ki lehet emelni a jelentőségét. Hiszen ha ketten hegedülnek, az szintén toleranciára is nevel, fejleszti a koncentrációképességet. Segít a nyelvtanulásban is. Szinte felsorolhatatlan a kulcsszavak száma...

■ *Annak ellenére, hogy ilyen értékeket terem, számos pont bizonytalan a zenetanítás jövőjét tekintve, s gondolom, ez a helyzet megviseli a kollégákat.*

– A törvényben leírt művészeti nevelési célok biztatóak. A legfőbb probléma az, hogy van egy nagyon jó koncepció és egy nagyon rossz gazdasági helyzet... Nem mehetünk el mellett szó nélkül, hogy a magyar gazdaság jelenleg nincs olyan helyzetben, hogy jelentős összeget tudna az oktatásra szánni. Miközben a kutatások azt mutatják, hogy a művészeti neveléssel sokkal jobb munkaerőt lehet képezni. A meglévő forrásokat kellene úgy elosztani, hogy erre a területre több jusson, s nem várni arra, hogy majd egyszer lesz.

■ *S közben változik a gazdasági háttér is, hiszen 2013 januárjától teljesen eltűnik a normatíva.*

– Ezzel kapcsolatban most folynak az első kísérletek, hogy ténylegesen milyen feladatot és hogyan lát el az állam. 2013 januárjától lép életbe ez az új finanszírozás, így lesz egy fél évnyi felkészülési idő az új helyzetre. A legnagyobb probléma az, hogy az önkormányzatoknak nincs pénzük, de az államnak sincs annyi, ami az optimális működést biztosítaná. A megyei fenntartásba került művészeti iskolák működése szigorú feltételek mellett nagyon minimálisra visszazsorzított. A jelenlegi költségvetés arra elég, hogy az iskola éppen csak működjön. Egy művészeti iskolának nagyon le van csúszva jelen pillanatban a feladatellátása. Sok kérdést vet ez fel, hiszen az általam vezetett iskola költségvetését készítve is látom, hogy milyen nehéz helyzetben vagyunk. Remélem, állami szinten először megismerik a feladatokat, s utána készítik el a megfelelő intézményi költségvetéseket.

■ *Akad azért jó hír is ezen a területen?*

– Mindenképpen pozitívumnak tartom, hogy a Nemzeti Tehetségprogramban a művészetoktatás számára is jelennek meg pályázatok, s a Tehetségidő programban a zeneiskolák Európában is meg tudnak jelenni. Lesz arra lehetőségünk, hogy megmutassuk a tehetséges gyerekeket.

R. Zs.